

Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

Broj: 240/23-4
Podgorica, 3.7.2023. godine
DŠ/DŠ

Na osnovu člana 28 i 41 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda ("Službeni list CG", broj 42/11 i 32/14), a nakon sprovedenog postupka na osnovu pritužbe roditelja učenika odjeljenja XX OŠ "Oktoih", dajemo sledeće

MIŠLJENJE

I UVOD

U pritužbi je, između ostalog, navedeno: da je YY. učenik odjeljenja XX Osnovne škole "Oktoih" od septembra 2022.godine; da podnosioc pritužbe smatra da dijete ima određene probleme u ponašanju kojih su sva djeca u odjeljenju svjesna; da zbog ponašanja ovog učenika druga djeca ispaštaju, ne mogu redovno da prate nastavu, časovi se prekidaju zbog njegovog ponašanja koji nije primjereno učeniku trećeg razreda, fizički je opasan za ostalu djecu, a i za samog sebe; da je nedavno nastala vrlo neugodna situacija gdje je na sred školskog odmora "odlutao" te su ga tražili čitav školski čas koji je izgubljen; da nerijetko ne prisustvuje časovima već stoji ispred obližnje zgrade; da je Škola vrlo dobro upoznata sa ovim slučajem, ali se ne stiče utisak da se određene radnje preduzimaju u cilju podrške učeniku; da YY roditelji ne žele da pristvuju roditeljskim sastancima.

II ISPITNI POSTUPAK

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda je pokrenuo ispitni postupak i zatražio izjašnjenje na navode pritužbe od OŠ "Oktoih".

U izjašnjenju koje nam je dostavila OŠ „Oktoih“ akt.br.551 od 26.04.2023.god je, između ostalog, navedeno: da je učenik YY. OŠ "Oktoih" od septembra 2022. godine na zahtjev roditelja (majke) prepisan je u OŠ "Oktoih", jer nije bio prihvaćen od strane vršnjaka u prethodnoj školi; da učenik po svojoj adresi stanovanja pripada ovoj školi odredili su mu odjeljenje XX; da je od prvog dana u odjeljenju XX, učiteljica opazila da učenik YY češće nego ostala djeca krši školska pravila, ometajući nastavu i odbijajući da učestvuje u nastavnim aktivnostima i da je dva puta napustio školu bez dozvole učiteljice, nakon velikog odmora početkom drugog klasifikacionog perioda, što se nije dešavalo kasnije; da su obavljani razgovori sa majkom i učenikom i date preporuke; U toku perioda adaptacije (septembar, oktobar, novembar), učenik je nekoliko puta u odnosu prema vršnjacima postupao na neprikladan način ispoljavajući nezadovoljstvo/ljutnju na agresivan način. Majka dječaka je odmah obaviještena o ponašanju djeteta. Majka učenika nije prisustvovala ni jednom roditeljskom sastanku, ali je svakodnevno bila u komunikaciji sa učiteljicom,

dolazila u školu na razgovor; da je praćenje učenika kontinuirano i od strane pedagoško-psihološke službe. Tokom prvog klasifikacionog perioda, individualni razgovori pedagoga/psihologa i učenika realizovani su po potrebi, u drugom klasifikacionom periodu, učenik je imao individualne razgovore sa pedagogom jednom sedmično. Osim individualnih razgovora sa učenikom, članice PP službe hospitovale su redovnim časovima i razgovarale sa učenicima na temu drugarstva i međusobnog prihvatanja, kao i poštovanju školskih pravila. Nakon intezivnog praćenja i rada sa učenikom, uz korektnu saradnju sa majkom, nakon tri mjeseca uspjeli su da YY. uglavnom poštuje školska pravila (učestvuje u školskim aktivnostima, ne napušta nastavu bez dozvole, druži se sa vršnjacima...); da je učenik imao veći otpor prema časovima engleskog jezika i predmetnoj nastavnici, što se u određenoj mjeri korigovalo nakon preporuka datih nastavnicima od strane članica PP službe i razgovora između majke i predmetne nastavnice.

III Utvrđene činjenice

- da je učenik YY. OŠ "Oktoih" od septembra 2022. godine na zahtjev roditelja (majke) prepisan u OŠ "Oktoih";
- da je od prvog dana u odjeljenju xx, učiteljica opazila da učenik YY češće nego ostala djeca krši školska pravila, ometajući nastavu i odbijajući da učestvuje u nastavnim aktivnostima i da je dva puta napustio školu bez dozvole učiteljice;
- da je majka obaviještena o svakom pojedinačnom slučaju;
- da su tokom prvog klasifikacionog perioda, individualni razgovori pedagoga/psihologa i učenika realizovani po potrebi, a u drugom klasifikacionom periodu, učenik je imao individualne razgovore sa pedagogom jednom sedmično;
- da su nakon intezivnog praćenja i rada sa učenikom, uz korektnu saradnju sa majkom, nakon tri mjeseca uspjeli da YY. uglavnom poštuje školska pravila (učestvuje u školskim aktivnostima, ne napušta nastavu bez dozvole, druži se sa vršnjacima...);
- da roditelj ne prisustvuje roditeljskim sastancima ali održava komunikaciju sa školom.

IV Relevantni propisi

Ustav Crne Gore ("Službeni list CG 1/7) utvrđuje:

"Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva."

(Član 9)

"Dijete uživa prava i slobode primjerno njegovom uzrastu i zrelosti.

Djetetu se jemči posebna zaštita od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe." (Član 74)

"Jemči se pravo na školovanje pod jednakim uslovima." (Član 75 stav 1)

UN Konvencija o pravima djeteta, utvrđuje:

"1. U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja." (Član 3. stav)

“Države-potpisnice priznaju pravo djeteta na obrazovanje, a da bi se ovo pravo ostvarilo postupno i na osnovi jednakih mogućnosti, one će:

Proglasiti osnovno školovanje obaveznim i besplatno dostupnim za svakoga;

Ohrabrivati razvitak različitih oblika srednjeg obrazovanja, uključujući opšte i stručno obrazovanje, učiniti ih dostupnim i pristupačnim svakom djetetu, i poduzeti odgovarajuće mjere kao što je uvođenje besplatnog obrazovanja i nuđenje finansijske pomoći u slučaju potrebe;

Omogućiti pristup visokom obrazovanju za sve, na osnovu sposobnosti, svim odgovarajućim sredstvima;

Učiniti dostupnim svoj djeci obrazovne i stručno-obrazovne informacije i savjetovanje;

Preduzeti mjere da se podrži redovno pohađanje škola i smanjenje stopa prekida školovanja.”
(član 28/1)

Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 064/02 od 28.11.2002, 031/05 od 18.05.2005, 049/07 od 10.08.2007, Službeni list Crne Gore", br. 004/08 od 17.01.2008, 021/09 od 20.03.2009, 045/10 od 04.08.2010, 073/10 od 10.12.2010, 040/11 od 08.08.2011, 045/11 od 09.09.2011, 036/13 od 26.07.2013, 039/13 od 07.08.2013, 044/13 od 20.09.2013, 047/17 od 19.07.2017) propisuje:

„Obrazovanje i vaspitanje ima za cilj da:

1) obezbijedi mogućnost za svestrani razvoj pojedinca, bez obzira na pol, životno doba, invaliditet, socijalno i kulturno porijeklo, nacionalnu i vjersku pripadnost i tjelesnu i psihičku konstituciju;

2) zadovolji potrebe, interesovanja, želje i ambicije pojedinca za cjeloživotnim učenjem;

3) omogući postizanje međunarodno uporedivog nivoa znanja, vještina i kompetencija;

4) razvija svijest, potrebu i sposobnost za očuvanje i unapređenje ljudskih prava, pravne države, prirodne i društvene sredine, multietičnosti i različitosti;

5) razvija svijest o državnoj pripadnosti Crnoj Gori i njenoj kulturi, tradiciji i istoriji;

6) omogući pojedincu, u skladu sa sopstvenim mogućnostima, uključivanje i participaciju na svim nivoima rada i djelovanja;

7) razvija svijest o nacionalnoj pripadnosti, kulturi, istoriji i tradiciji;

8) doprinosi ostvarivanju strateških ciljeva Crne Gore.“ (član 2)

„U ustanovi nije dozvoljeno: fizičko, psihičko i socijalno nasilje; zlostavljanje i zanemarivanje djece i učenika; fizičko kažnjavanje i vrijeđanje ličnosti, odnosno seksualna zloupotreba djece i učenika ili zaposlenih i svaki drugi oblik diskriminacije u smislu zakona.“
(član 9a)

„U postupku rješavanja konflikata među djecom, učenicima, roditeljima, usvojiocima ili starateljima (u daljem tekstu: roditelj) i zaposlenim u ustanovi mogu se angažovati posrednici, u skladu sa zakonom.“ (član 9b)

„Odjeljenjski starješina analizira vaspitne i nastavne rezultate odjeljenja, brine se o rješavanju vaspitnih i nastavnih problema pojedinih učenika, saraduje sa roditeljima, izriče opomene i predlaže ostale vaspitne mjere, obavlja i druge poslove, u skladu sa zakonom i statutom.“ (član 92 st 1)

„Učenik ima dužnost da:

1) redovno, marljivo i savjesno radi na usvajanju znanja i sticanju opšte kulture;

- 2) se pridržava školskih propisa, savjeta, uputstava i odluka nastavnika, direktora i organa škole;
- 3) uredno pohađa nastavu;
- 4) blagovremeno pravda izostanke;
- 5) za vrijeme časa ne ometa izvođenje nastave i rad u odjeljenju;
- 6) za vrijeme trajanja časa ne napušta čas, bez prethodno dobijenog odobrenja nastavnika;
- 7) se prema nastavnicima ophodi pristojno;
- 8) poštuje ličnost drugih učenika i njeguje drugarske i humane odnose;
- 9) čuva imovinu škole;
- 10) njeguje čistoću i estetski izgled školskih prostorija;
- 11) učestvuje u dežurstvima škole;
- 12) poštuje pravila školskog, odnosno kućnog reda;
- 13) druge dužnosti utvrđene statutom ustanove.“ (član 98)

Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju ("Sl. list RCG", br. 64/2002, 49/2007 i "Sl. list CG", br. 45/2010, 40/2011 - dr. zakon, 39/2013 i 47/2017)

“Osnovno obrazovanje i vaspitanje je obavezno za svu djecu uzrasta od šest do 15 godina života.

Roditelj mora obezbijediti da njegovo dijete ispuní osnovnoškolsku obavezu iz stava 1 ovog člana.

Učenik je ispunio osnovnoškolsku obavezu nakon devet godina pohađanja škole.

Učenik koji u toku školske godine navrší 15 godina života ne može napustiti školu do kraja te školske godine.” (čl.4)

“Škola je dužna da podnese prijavu nadležnoj inspekciji protiv roditelja djeteta koje nije upisano u školu, odnosno ne ispunjava osnovno-školsku obavezu.

Prijavu iz stava 1 ovog člana škola je dužna da podnese u roku od 15 dana od isteka roka za upis, odnosno od dana prestanka ispunjenja osnovno-školske obaveze.

U cilju postizanja boljeg uspjeha u učenju i vladanju, kao i ispunjavanju dužnosti učenika, roditelj učenika saraduje sa školom.” (čl.36)

Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore (“Sl. list CG” br. 42/11 i 32/14) propisuje:

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda. (član 41/1)

V MIŠLJENJE ZAŠTITNIKA

Na osnovu sprovedenog ispitnog postupka Zaštitnik je konstatovao da je u konkretnom slučaju OŠ "Oktoih" preduzimala radnje i mjere u odnosu na adaptaciju učenika YY. na novu školsku sredinu, ali da iste nisu pravovremeno preduzete kako bi se djetetu garantovalo ostvarivanje prava na obrazovanje, u skladu sa preporučenim standardima.

Zaštitnik primjećuje da je obrazovna ustanova nakon više situacija koje su ukazivale na ponašanje koje nije u skladu sa urednim izvršavanjem školskih obaveza i koje ukazuju na promjene u ponašanju učenika uključila pedagoško psihološku službu i pokušala da uspostavi komunikaciju sa roditeljem. Nakon uključivanja pedagoško psihološke službe navodi se da je učenik u mnogome promijenio ponašanje.

Imajući u vidu činjenicu da je učenik promijenio predhodnu školu zbog „neprilagođenosti“ Zaštitnik je mišljenja da je obrazovna ustanova sa dužnom pažnjom trebala pratiti učenika od prvog dana uključivanja u novu sredinu a ne tek nakon incidentnih situacija koje su se dešavale više puta i tek nakon reagovanja drugih roditelja. Takođe ne postoji evidencija u odnosu na eventualnu komunikaciju OŠ "Oktoih" sa školom koju je dječak ranije pohađao. Zaštitnik je mišljenja da je razmjena informacija između obrazovnih ustanova veoma važna kako bi se izvršila adekvatna procjena i preduzimale mjere u odnosu na individualnu potrebu učenika. Osim toga, imajući u vidu osobenost ponašanja Zaštitnik je mišljenja da komunikacija sa roditeljima treba biti na intezivnijem nivou kako bi se zajednički uticalo kako na praćenje tako i na pružanje podrške djetetu a sve u cilju ostvarivanja njegovog najboljeg interesa.

Nacionalno zakonodavstvo, kao i Konvencija UN o pravima djeteta, obavezuju državu da obezbijedi najviši standard u obrazovnom sistemu, poštujući individualne potrebe učenika. Stoga smo mišljenja da je neophodno intezivno raditi kako sa učenicima tako i sa nastavnim kadrom u cilju edukacije o različitim oblicima neprihvatljivog ponašanja i štetnosti posledica koje ono ostavlja na pojedinca, posebno na dijete. Pedagoško psihološka služba mora u svakom pojedinačnom slučaju sprovoditi programe kako sa učenicima tako i sa prosvjetnim radnicima u cilju otklanjanja posledica promjene ponašanja i u zavisnosti od konkretnog slučaja uključiti druge službe u cilju pružanja pomoći djetetu i/ili nastavnom kadru.

Imajući u vidu navedeno a u cilju ostvarivanja prava na obrazovanje na adekvatan način, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda daje

P r e p o r u k u

OŠ "Oktoih"

- Da u školskoj 2023/2024 godini kontinuirano prati učenika i preduzima radnje i mjere usmjerene na adaptaciju i socijalizaciju u okviru obrazovne ustanove, uz eventualnu podršku drugih servisa podrške;
- Da unaprijedi komunikaciju sa roditeljima učenika a u cilju unapređenja poštovanja prava učenika na obrazovanje i zaštite najboljeg interesa, uključujući službu socijalne i dječije zaštite ukoliko je potrebno.

OŠ "Oktoih" je dužna, po završetku prvog klasifikacionog perioda školske 2023/2024 godine, dostavi izvještaj Zaštitniku ljudskih prava i sloboda o preduzetim radnjama i mjerama na izvršenju preporuka.

Dostavljeno:

- OŠ „Oktoih“ Podgorica
- Podnosiocu pritužbe

a/a

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
Snežana Mijušković